

ที่ TCC.นย.ว.๑๖๓๕/๒๕๖๗

๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอให้ชะลอการให้ความเห็นชอบเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรม (WIPO Treaty on Intellectual Property, Genetic Resources and Associated Traditional Knowledge)

เรียน เลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือสภาองค์กรของผู้บริโภค ที่ TCC.นย.๑๓๔๓/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๗

ตามที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้มีข้อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบในการที่ประเทศไทยจะลงนามเพื่อแสดงเจตจำนงในการเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรม (WIPO Treaty on Intellectual Property, Genetic Resources and Associated Traditional Knowledge) โดยให้เหตุผลว่าจะสามารถผลักดันการสร้างนวัตกรรมและเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจได้ นั้น ขอเรียนว่า

สภาองค์กรของผู้บริโภค (สภาผู้บริโภค) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๔ ที่บัญญัติให้สภาผู้บริโภคเป็นผู้แทนผู้บริโภค มีอำนาจให้ความคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค รวมทั้งเสนอแนะนโยบาย และมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคต่อคณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จากที่ได้มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพย์สินทางปัญญา ด้านกฎหมาย ด้านทรัพยากรพันธุกรรม ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและด้านการเข้าถึงยา ต่อร่างสนธิสัญญา ดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗ และมีหนังสือถึงอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา (ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย) เพื่อขอให้ทบทวนก่อนนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญา โดยมีข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในสนธิสัญญา ดังกล่าว ว่ายังมีความสุ่มเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการแย่งชิงพันธุกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นไปเป็นสมบัติส่วนบุคคล หลักการในการคุ้มครองสิทธิภูมิปัญญาชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวอ้าง ความสุ่มเสี่ยงดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น

๑. แม้จะมีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับการมีส่วนร่วมของชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น เช่น ข้อกำหนดให้ผู้ยื่นจดสิทธิบัตรต้องเปิดเผยแหล่งที่มาของทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรม แม้จะมีบทลงโทษหากไม่เปิดเผยแหล่งที่มา แต่กลับห้ามไม่ให้ประเทศภาคีเพิกถอนสิทธิบัตรหรือทำให้สิทธิบัตรเป็นโมฆะ หากเพียงเพราะไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการเปิดเผยแหล่งที่มา ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรมจากพันธุพืชพันธุ์สัตว์ประจำถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิงที่มาของทรัพยากรพันธุกรรม ถูกกำหนดให้เป็นเพียงแค่ความสมัครใจของประเทศภาคีเท่านั้น

/๓. นอกจาก...

๓. นอกจากมีความคุ้มครอง ตาม ๑. และ ๒. แล้ว ยังจะมีความคุ้มครองที่จะเป็นการเปิดช่องให้มีการแก้ไข พระราชบัญญัติสิทธิบัตร เพื่อคุ้มครองพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ใหม่

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้รับฟังข้อคิดเห็นและข้อกังวลดังกล่าวของสภาผู้บริโภค และพบว่าการศึกษาที่กรมทรัพย์สินทางปัญญานำมาใช้สนับสนุนการเข้าร่วมสนธิสัญญา นั้น ล้าสมัย โดยเป็นข้อมูลที่มีอายุกว่า ๘ - ๙ ปี และเป็นเพียงแนวคิดกว้าง ๆ ที่ยังไม่มีการวิจัย หรือการศึกษาที่เป็นปัจจุบันที่จะเปรียบเทียบให้เห็นถึงผลดี - ผลเสียของการเข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาดังกล่าว

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น สภาผู้บริโภคขอเสนอให้ชะลอการให้ความเห็นชอบเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรม (WIPO Treaty on Intellectual Property, Genetic Resources and Associated Traditional Knowledge) และเห็นสมควรให้มีการงานศึกษาวิจัยที่เป็นปัจจุบัน เปรียบเทียบให้เห็นถึงผลดี - ผลเสีย จากการเข้าร่วมเป็นภาคีสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรม พร้อมทั้งนำเสนอผลการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบฯ ต่อสาธารณะทันทีเมื่อแล้วเสร็จ การเข้าร่วมสนธิสัญญาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ก็ต่อเมื่อประเทศไทยมีความพร้อม และโครงสร้างการจัดการที่ชัดเจน แต่หากไม่มีมาตรการรองรับที่เหมาะสม อาจก่อให้เกิดปัญหาในระยะยาวโดยเฉพาะต่อเกษตรกรรายย่อย ซึ่งเป็นกลุ่มสำคัญในระบบเศรษฐกิจของไทย อีกทั้งยังอาจเป็นการขัดต่อกรอบการเจรจาที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติไปเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ที่กำหนดให้ป้องกันการละเมิดและการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อทรัพยากรพันธุกรรม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสารี อ๋องสมหวัง)

เลขาธิการสำนักงานสภาองค์กรของผู้บริโภค

ฝ่ายนโยบายและนวัตกรรม

นางสาวมลฤดี โพธิ์อินทร์ (โทร. ๐๙๔ ๔๘๖ ๙๕๙๘)

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ monrudee.p@tcc.or.th

ที่ TCC.นย.๑๓๔๓ / ๒๕๖๗

๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอให้ทบทวนก่อนนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญา
เรื่อง อธิปไตยทรัพย์สินทางปัญญา

ตามที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะมีข้อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบในการที่ประเทศไทยจะลงนามเพื่อแสดงเจตจำนงในการเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรม (WIPO Treaty on Intellectual Property, Genetic Resources and Associated Traditional Knowledge) โดยให้เหตุผลว่าจะสามารถผลักดันการสร้างนวัตกรรม และเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจได้นั้น ขอเรียนว่า

สภาองค์กรของผู้บริโภค (สภาผู้บริโภค) เป็นองค์กรตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งสภาองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๖๒ และตามมาตรา ๑๔ กำหนดให้สภาผู้บริโภคเป็นผู้แทนผู้บริโภคมียอำนาจ ให้ความคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค รวมทั้งเสนอแนะนโยบาย และมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคต่อคณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จากที่ได้มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพย์สินทางปัญญา ด้านกฎหมาย ด้านทรัพยากรพันธุกรรม ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการเข้าถึงยา ต่อร่างสนธิสัญญา ดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗ ได้ข้อสรุปที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในสนธิสัญญา ดังกล่าวยังมีความสุ่มเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการแย่งชิงพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นไปเป็นสมบัติส่วนบุคคล หลักการในการคุ้มครองสิทธิภูมิปัญญาชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น ยังไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวอ้าง ตัวอย่างความสุ่มเสี่ยงดังกล่าว เช่น

- ๑) แม้จะมีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับการมีส่วนร่วมของชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่น เช่น ข้อกำหนดให้ผู้ยื่นจดสิทธิบัตรต้องเปิดเผยแหล่งที่มาของทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรม แม้จะมีบทลงโทษหากไม่เปิดเผยแหล่งที่มา แต่กลับห้ามไม่ให้ประเทศภาคีเฟกถอนสิทธิบัตรหรือทำให้สิทธิบัตรเป็นโมฆะ หากเพียงเพราะไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการเปิดเผยแหล่งที่มา ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรมจากพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ประจำถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๒) การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิงที่มาของทรัพยากรพันธุกรรม ถูกกำหนดให้เป็นเพียงแต่ความสมัครใจของประเทศภาคีเท่านั้น
- ๓) นอกจากมีความสุ่มเสี่ยง ตาม ๑) และ ๒) แล้วยังมีความสุ่มเสี่ยงที่จะเป็นการเปิดช่องให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตร เพื่อคุ้มครองพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ใหม่

สภาองค์กรของผู้บริโภค จึงขอให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาทบทวนก่อนนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาดังกล่าว และสมควรที่จะให้มีการงานศึกษาวิจัยที่เป็นอิสระเปรียบเทียบผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากการเข้าร่วมสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับทรัพยากรพันธุกรรมพร้อมทั้งนำเสนอผลการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบฯ ต่อสาธารณะทันทีเมื่อแล้วเสร็จ

อนึ่ง สภาองค์กรของผู้บริโภค และคณะนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญพร้อมที่จะให้ข้อคิดและให้ความร่วมมือกับการดำเนินกับบกรมทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศและสังคมอย่างแท้จริง ทั้งนี้จะดำเนินการส่งหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงข้อห่วงใยข้างต้นดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จักขอบคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายอิฐบูรณ์ อ้นวงษา)

รองเลขาธิการสำนักงานสภาองค์กรของผู้บริโภค
รักษาการแทนเลขาธิการสำนักงานสภาองค์กรของผู้บริโภค

ฝ่ายนโยบายและนวัตกรรม

นางสาวมลฤดี โพธิ์อินทร์ (โทร. ๐๙ ๕๘๖ ๙๕๕๘)

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ monrudee.p@tcc.or.th